

Složka sady	VY_12_INOVACE_SLS.7.67
Autor	Martina Hantychová
Vzdělávací oblast	**Člověk a společnost**
Vzdělávací obor	*Výchova k občanství*
Předmět	Společensko-literární seminář
Témat. okruh	Člověk v mezních situacích
Téma	Miguel de Cervantes: Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha
Ročník	7. ročník
Rozsah vyuč. jednotky	1 vyučovací hodina
Očekávaný výstup	Žák hodnotí chování hlavního hrdiny na základě vlastní zkušenosti s podobnou situací Žák si uvědomuje význam odvahy, cti a přátelství
Metodický postup	Připomeneme si rytířské ctnosti Čteme text, vyvozujeme, předvídáme Donkichotství jako směšná honba za nesplnitelnými ideály a dobrodružstvím
Druh učeb. materiálu	Pracovní list s řešením
Ověřeno při výuce	**Datum**: 18.3.20123 **Třída:** 7.r.
Zdroj	Cervantes Saavedra, Miguel de. *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*. Přel. Zdeněk Šmíd, Praha : Svoboda, 1982.
Poznámka	_____

Miguel de Cervantes: Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha

(1547 – 1616) španělský voják, básník a spisovatel

1) **Vzpomeňte si na Píseň o Rollandovi a na rytířské ctnosti. Kdo jich vyjmenuje nejvíce?**

2) **Přečtěte si první text. Kde ho v knize najdeme? Proč si to myslíte?**

   Zapište, co všechno bude Don Quijote jako rytíř potřebovat.

   Který „čin“ bude asi následovat?

3) **Přečtěte si druhý text. V čem se lišil váš odhad dalšího děje od knihy?**

   Čím byl Sancho Panza Donu Quijotovi užitečný?

   Je vám Don Quijote něčím sympatický? Chtěli byste být v něčem jako on? V čem?

   O kom řekneme, že je **donkichot**?

ŘEŠENÍ

1) **Vzpomeňte si na Píseň o Rollandovi a na rytířské ctnosti. Kdo jich vyjmenuje nejvíce?**
   ODVAHA, ČESTNOST, ODDANOST BOHU, GALANTNOST K ŽENÁM, APOD.

2) **Přečtěte si první text. Kde ho v knize najdeme? Proč si to myslíte?**

NAJDEME HO NA ZAČÁTKU, PROTOŽE SE SEZNAMUJEME S HLAVNÍM HRDINOU

Zapište, co všechno bude Don Quijote jako rytíř potřebovat.

KONĚ, ZBROJ, PANOŠE, LÁSKU

Který „čin“ bude asi následovat?

ŠEL SI SHÁNĚT VÝŠE UVEDENÉ

3) **Přečtěte si druhý text. V čem se lišil váš odhad dalšího děje od knihy?**
   ŽÁCI VYJMENUJÍ VĚTŠINOU VŠE, CO JE UVEDENO V KNIZE

Čím byl Sancho Panza Donu Quijotovi užitečný?
BYL JEHO PRAKTICKÝM PROTIPÓLEM, DOKÁZAK SE POSTARAT O BĚŽNÉ VĚCI, UŽITEČNÝ BYL TAKÉ JEHO „SELSKÝ“ ROZUM, KTERÝ VYVAŽOVAL QUIJOTŮV IDEALISMUS

Je vám Don Quijote něčím sympatický? Chtěli byste být v něčem jako on? V čem?
BOJOVAL ZA UŠLECHTILÉ IDEÁLY, NEBÁL SE USKUTEČNIT SI SVŮJ ŽIVOTNÍ SEN, NEVIDĚL V NIČEM ŽÁDNÝ PROBLÉM, ŽÁDNÉ NEBEZPEČÍ

O kom řekneme, že je **donkichot**?
O ČLOVĚKU, KTERÝ SE ŽENE ZA FANTASTICKÝM DOBROBRUŽSTVÍM

Z půdy sneseno kopí. Spěšně byla čištěna po předcích zděděná zbroj.

S politováním shledal, že ze zrezavělé přilby zbyl jen železný klobouk, bez potřebných součástek.

Rytířská přilba musí mít přece aspoň nánosek nebo pořádné hledí — ke všem kozlům!

I doplnil z lepenky, co chybělo.

Byla to na pohled pěkná přilba, byť bez famfrnochu.

Když však po ní ťal mečem, aby ji vyzkoušel, zničil jedinou ranou námahu celého týdne.

Vyrobil si tedy z papíru helmici novou, dráty vyztuženou.

Nepodrobil ji už zkoušce, protože byl spokojen.

Kdo je spokojen sám se sebou nebo se zbožím, které vyrobil, nepotřebuje zkoušek.

Měl tedy hotovou zbroj a musel si opatřiti rytířského oře.

I šel si prohlédnout svého koníka, který byl přivázán ve stáji za lýčený provaz u věčně prázdného žlabu.

Měl více chyb než koňský kostlivec, který tahá komediantský vůz. Měl na těle víc mozolů, než jest haléřů do pětikoruny.

Ale pro oči zemánka, chyceného rytířským fantasem, byl to oř krásnější než Bucefallos, na němž Alexandr Veliký vybojovával svá největší vítězství nad Peršany.

Čtyři dny promarnil náš muž přemýšlením, jaké by dal jméno svému koni, který měl nésti na prosedlém hřbetě nejslavnějšího rytíře všech dob.

Mnoho hodin prodlel, mnoho jmen vymyslil.

Až konečně nalezl označení, jež ho uspokojovalo: *Rocinante!*

Abyste rozuměli! Toto složené slovo lze rozděliti takto: *Rocin ante,* a pak by to po česku znamenalo *Herka dříve* — nyní ovšem v představě rytířstvím posedlého zemana Slavný kůň!

Nebo obráceně: *Ante rocin,* a pak to značí asi tolik, že je to kůň první ze všech koní vůbec.

O tomto Rocinantu se mnoho dočteme.

I když nebudeme schvalovati bláznivé kousky jeho pána, aspoň se podivíme rozvážné umírněnosti koňského mozku.

Když měl tedy zbroj a jeho oř své jméno, jak by se mohl vydati na pouť se svým nepěkným jménem *don Quijano?*

Po osmidenním dumání a přemítání nalezl jméno hodné sebe i svých budoucích velkých činů: *don Quijote,* a poněvadž byl z Manchy, tedy: *don Quijote de la Mancha.*

Měl tedy už zbroj, názvisko koně a vznešeně znějící šlechtické jméno!

Jenže každý rytíř má svou lásku, svou krásnou paní, pro jejíž větší čest a slávu jde bez bázně do turnajů i do boje s pohany.

Pro tuto lásku roztíná jedinou ranou obry, zahání strašidla a mstí křivdy spáchané na děvách, sirotcích a vdovách.

Komu — komu bude on klásti k nohám trofeje svých hrdinských skutků?

Povězme si to příkladem!

Dejme tomu, že se setká s nějakým obrem — jak se bludným rytířům pravidelně stává.

Srazí ho v boji.

Dá svou nohu na obrovu šíji — a co — a co dál?

V rytířských knihách se praví, že hrdina musí přemoženého obra poslati jako otroka své milované paní.

Je nutno, aby otrok padl na zem a ponížením hlasem promluvil: „Jsem obr Zlomvaz, pán ostrova Řetězrvi. Váš pán, slavný rytíř don Quijote de la Mancha, mne přemohl v souboji, jaký ještě svět neviděl. Z jeho rozkazu se uctivě Vaší Milosti představuji a prosím, abyste se mnou podle své libosti — nebo nelibosti — naložila!“

Nuže, pro koho bude bojovati? Komu bude ukazovati své velké činy?

I vzpomněl si na selské děvče zdravé tváře a pěkné postavy, která žila v nedaleké vsi Toboso.

Aldonza Lorenzo se jmenovala.

Don Quijote ji tajně miloval. O jeho náklonnosti však nikdo nevěděl — tím méně ona sama.

Rozpomněv se na ni, zvolil ji za paní svých citů.

Dal jí vznešené jméno *Dulcinea z Tobosa.*

Hybný duch Quijotův zaměstnával se nyní ve dne v noci přemýšlením, koho by si vybral za panoše, který by ho na cestách doprovázel, o koně, prádlo, léčivou mast se staral a věci tohoto hmotného světa, zvláště placení účtů za něho obstarával.

Tak si vzpomněl na vesničana Sancha Panzu. Po česku bychom mu říkali Břicháč.

Byl to ovšem člověk s malým důvtipem v kulaté lebce, zato však s řádnou dávkou zdravé, byť prostoduché soudnosti.

Don Quijote si ho zavolal a líčil mu tak pěkně budoucnost a práva jeho zbrojnošského povolání, že Sancho Panza neodolal.

Nejčarovnějšími barvami mu rytíř vymaloval, jak se stane pánem jakéhosi ostrova.

Ba slíbil mu, že změní skoupý obyčej mocných rytířů, kteří svým oblíbencům udělovali pouze titul hraběte nebo markýze a k tomu dávali příjem z nějakého ubohého údolí či provincie.

CHUDÝ BYL ZEMAN DON QUIJANO, ZATO VŠAK VÁŠNIVÝ ČTENÁŘ RYTÍŘSKÝCH KNIH, JEŽ SE STALY JEHO OSUDEM

Když se psalo Léta Páně tisícího pětistého a několikátého, nebylo už ani ve Španělsku rytířů, kteří by v brněních a v helmicích s vlajícími péry vyjížděli za dobrodružstvími a byli ochranou vdov a sirotků.

Rytíř — to bylo už jenom označení šlechtického stavu.

Také bitvy se dávno nevedly kopím, štítem a mečem, nýbrž střelným prachem a kulemi.

Kdepak zůstalo rytířství!

To bychom se musili vrátit do dob před dvěma třemi sty lety, do dob křižáckých válek.

Naši páni šlechtici oblékají nyní rezavějící brnění po svých předcích jen tehdy, když se dávají malovati malíři. Jinak se pyšně procházejí v sametových šatech s okružím kolem krku, v nakasaných kalhotkách a dlouhých punčochách.

A do boje — rozumí se — posílají placené žoldnéře.

V této naší tak málo romantické době žil v jednom městečku provincie Mancha ve vnitřním Španělsku zeman, jeden z těch, na jejichž kopí a starý štít sedá prach a kteří mají jenom jednu hubenou herku a rychlého loveckého psa.

Nevedlo se mu dobře.

Jeho týdenní jídelníček opakoval s trapnou přesností v pondělí, úterý, ve středu i ve čtvrtek míchanici lusků, zeleniny. Maso pojídal zeman častěji hovězí než dobré skopové. Večer míval studenou sekanou. V sobotu srkal hubenou polévku, posměšně zvanou „zdrcenost". V pátek nabíral na lžíci čočku.

Jen v neděli měl nějakého toho ubohého holoubka na přilepšenou.

A tahle strava pohlcovala dobré tři čtvrtiny skrovného výnosu zemanova hospodářství.

Poslední čtvrtina padla za oběť nejnutnějším nákupům. Tak třeba pořízení kusu jemnějšího sukna na kabátec nebo aksamitu na kalhoty.

Ve všední den se zeman odíval do hrubého selského šatu.

Jeho domácí lid? Čtyřicetiletá hospodyně, neteř, asi dvacetiletá, a čeledín, který mu osedlával koně a obstarával vinice.

Náš zeman byl ve věku padesáti let, statné postavy, hubeného těla a propadlých tváří.

Stateček byl malý, vesnice zapadlá. Nuda byla společnicí rytířovou. Ta jej právě zavedla do dobrodružství, o kterých budeme vyprávěti.

Zeman, místo aby se staral o hospodářství, utrácel čas četbou starých i nových rytířských knih.

Jeho dychtivost poznati všecky nejsmělejší, namnoze vylhané rytířské kousky ho přivedla k tomu, že měl sice velkou knihovnu rytířských románů, ale o hezkých pár jiter polí méně.

Vstávaje lehaje o jiném nepřemýšlel než o zkazkách o Amadisovi gallském, o Palmerinovi anglickém, o zápasech s obry a vlkodlaky, o láskách princezen a císařoven.

Podivuje se udatnosti a vznešené povaze rytířů, litoval, že tyto znamenité mužské vlastnosti jsou v jeho době ve Španělsku na vymření.

Četl a četl. A když nečetl, myslil na to, co četl.

Stávalo se, že nevěděl, co se kolem něho děje.

Chytne-li však chudého zemánka rytířský fantas — nechť mu pomáhají všichni svatí!

Náš hrdina ztratil v dobrodružných knihách kus rozumu.

Rozhodl se totiž, že bude své španělské vlasti opět oním poctivým mužem, který brání všude právo, spravedlnost, vyhledává, trestá násilí a bezpráví — slovem — že se stane bludným rytířem, jak o tom vyprávěly jeho knihy.

Po rozhodnutí následoval čin.